

Svar på høring om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser for Saltdal menighet og Øvre Saltdal menighet – vedtatt i menighetsrådsmøte 27.02.2018

Høringsspørsmål

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

1a: For deler av den faste menigheten vår har gudstjenestereformen fremmedgjort gudstjenesten og noen har sluttet å gå til gudstjeneste hos oss. De fleste har vent seg til vår nye ordning men det gis også mange tilbakemeldinger på at de trivdes best med ordningen slik den var før gudstjenestereformen. Valgmulighetene har også gjort at gudstjenestene har blitt forskjellige fra sokn til sokn i Den norske kirke. Dette virker fremmedgjørende på kirkegjengere når de går i kirken på andre steder enn sin hjemmemenighet, og kompliserer også tjenestegjøring for vikarierende kirkelige ansatte i ett og samme prosti.

1b: Vi har greid å involvere flere frivillige gudstjenestemedarbeidere i vårt gudstjenesteliv. Dette har vært positivt for oss.

De forandringene på Herrens bønn, liturgi, bibeltekster og ikke minst salmebok som kom med reformen har ikke falt i god jord. Både faste kirkegjengere og mindre vante uttrykker frustrasjon over at det er så mye nytt og at de ikke lenger kan det de har med seg fra oppveksten, f.eks. Herrens bønn.

1c: Før gudstjenestereformen hadde vi én ordning for hovedgudstjenesten. Dette gjorde gudstjenesten. Dette gjorde gudstjenestefeiringen forutsigbar og trygg for kirkegjengerne og de kirkelige ansatte. Allikevel hadde vi muligheter for fleksibilitet. Dette ønsker vi tilbake. Selv om gudstjenestereformens veiledninger er rik på bruk av ordet [kan], ser det dessverre ut til at det har blitt oppfattet som et [skal].

1d: Behovet for ulike former for gudstjenester er ikke blitt mindre med årene. Vi feirer ulike typer gudstjenester jevnlig i våre menigheter. Derimot mangler det tilpassede ordninger og liturgier for andre typer gudstjenester. Den gamle gudstjenesteboka inneholdt flere alternative ordninger og veiledninger enn dagens materiell. Dette kunne det vært jobbet mer med!

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)? Hva bør endres?

2: Nei.

3a: Ledd 1 Forberedelse: Her presiseres det at kirkerommet er (altså: *skal være*) åpent en stund før gudstjenesten starter for å gi anledning til stillhet, lystenning og bønn. I 2011-ordningen er dette bare et *kan*-ledd. Det har vært en økt tendens de siste årene til å holde kirker åpne for stillhet og bønn, og mange menigheter har lagt til rette for dette også før gudstjenesten starter. Det betyr ikke at det er noe forbud mot å snakke i

kirkerommet før gudstjenesten, men denne tilretteleggelsen kan gi en bedre mulighet for mange til å innstille seg på gudstjeneste.

3a: Vi er enige i endringen.

3b: Ledd 1 Forberedelse: Her presiseres det at hvis en gir informasjon om dagens gudstjeneste i forkant av gudstjenesten, noe svært mange menigheter har innarbeidet i sin gudstjenestep praksis, skal den være *kortfattet* og avsluttes med ordene: «La oss være stille for Gud.» Det forutsettes altså at en ikke legger kunngjøringer om kommende menighetsarrangementer eller lengre innlegg om offerformål inn her i starten av gudstjenesten. Det kan gjøres på en annen del av gudstjenesten, jf. ledd 16.

3b: Vi gir vår tilslutning til dette.

3c: Ledd 2 Inngangssalme: Her foreslås at menigheten alltid står under inngangssalmen. I 2011-ordningen er dette noe menigheten selv avgjør. Denne justeringen er gjort ut fra hensynet til en mer felles praksis i menighetene. Det samme gjelder for salmen til slutt i gudstjenesten (ledd 22). At menigheten står angis med stjernesymbol foran leddet. Det er også gitt en mer fyldig rubrikk (rød skrift) om preludium og eventuell prosesjon.

3c: Vi er enige i dette.

3d: Ledd 3 Hilsen: Ordet «hilsen» er et mer presist ord enn «Inngangsord». Ettersom det ofte er en varierende praksis i samme menighet om menigheten skal sette seg umiddelbart etter inngangssalmen eller bli stående under liturgens hilsen, har Nemnd for gudstjenesteliv anbefalt det siste. Det gir god mening at menigheten ikke setter seg før liturgen har hilst menigheten med ordet om nåde eller med treenighetshilsen. Dette forutsetter at liturgen ikke nøler med å gi hilsenen etter inngangssalmen. Slik får menigheten en mer dynamisk åpning av gudstjenesten. Det tar også bort forvirringen om når man skal sette seg, og en unngår at liturgen må gi tegn til at menigheten skal sette seg. Om liturgen vil legge til noen få ord etter hilsen, kan dette eventuelt sies rett etter at menigheten har satt seg. Videre presiseres det at det ikke skal gis kort informasjon om gudstjenesten både i ledd 1 og i ledd 3. En kan oppleve at slik informasjon skjer begge steder, henholdsvis av medliturg og liturg, og det bør unngås. Starten på gudstjenesten må ikke være preget av for mye informasjon. Nemnd for gudstjenesteliv har lagt vekt på disse mindre, men likevel viktige detaljene ut fra et ønske om at menigheten skal oppleve en god liturgisk rytme og en forutsigbar åpning på gudstjenesten, og Kirkerådet har sluttet seg til dette.

3d: Vi gir vår tilslutning til dette.

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

3e: Ja.

Høringsspørsmål 3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringforslaget?

3f: Vi setter pris på at flere av syndsbekjennelsene har vi - formulering i stedet for første person. Dette resonnerer godt med forståelsen av vi som felleskap. Den nye innledningen er god, men vi er ikke enige i at denne ene innledningen skal stå som eneste valgmuligheten. Valgmuligheten til å [bøye oss for Gud og be om tilgivelse] er både godt formulert og kommuniserer bedre med mange i menighetene. Derfor syns vi det fortsatt bør være flere valg her.

Vi syns den nye syndsbekjennelsen som er foreslått i høringforslaget er god!

3g: Ledd 6 Bønnerop kyrie

To hovedformer for kyrie-tekst er gjengitt i liturgien. Samtidig vises det til at både tekst og musikk til dette leddet har variasjoner og må hentes fra den vedtatte liturgiske musikken. Kyrieleddet er nå endret fra å være et ledd som kan utelates, til å bli et obligatorisk ledd i alle hovedgudstjenester. Dette leddet uttrykker vårt nødsrop til Gud - i tråd med evangeliene, det hører med i gudstjenestens økumeniske Ordo, fungerer godt både for barn og voksne og bidrar til større gjenkjennelighet i menighetenes gudstjenesteliv.

3g: Dette er vi helt enige i.

3h: Ledd Lovsang gloria

En tilsvarende begrunnelse kan gis for dette lovsangsleddet, som for kyrie. Også her henvises menighetene til å hente musikken og teksten fra den vedtatte liturgiske musikken. Ved enkelte gudstjenester kan en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkved benyttes.

3h: Dette er vi enige i.

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

3i: Vi er helt enige i dette.

Høringsspørsmål 3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

3j: Vi har ingen øvrige kommentarer til høringstema 3.

4 a: Ledd 9 Første lesning og Ledd 11 Andre lesning:

Etter første og andre lesning (og tredje lesning) er det foreslått å ta bort menighetssvaret «Gud være lovet», som i 2011-liturgien er et valgfritt ledd. Grunnen til å ta dette bort, er at disse menighetssvarene, som kom inn i 2011-liturgien, er lite brukt og ikke synes å fungere særlig godt i menighetene. Da er det bedre å styrke andre menighetssvar i ordningen.

4a: Vi er helt enige i dette.

4b: Ledd 10 Bibelsk salme. Her er det også gitt mulighet for at det kan være korsang mellom de to første lesningene.

4b: Vi er helt enige i dette.

4c: Ledd 12 Evangelium

Her er hallelujaomkved endret fra å være et kan-ledd til å bli et fast ledd. Dette er i tråd med tidligere ordninger, hvor menigheten sang «Gud være lovet, halleluja...», men da skjedde det før første lesning. Nå er hallelujaomkved knyttet sammen med lesningen av evangeliet. Det er også under evangelielesningen at menigheten reiser seg. En bestemmelse om at «I fastetiden kan halleluja erstattes av et sunget svarledd som innholdsmessig svarer til fastetiden (tractus)» er satt inn. Kirkemøtet 2017 har vedtatt at slike svarledd skal være med i den liturgiske musikken som skal utgis. Etter evangelielesningen erstattes det valgfrie menighetssvaret «Gud være lovet» med en «respons» i form av at «Halleluja-omkved gjentas, eller det synges en kort salme eller et annet svarledd ved menighet eller kor. På førstedager kan det synges et høytidsvers som respons (N13 nr 41, 193, 228)».

4c: Dette er vi enige i.

4 d: Ledd 13 Preken

Her er det innført en rubrikk som sier noe om hvor prekenen kan holdes fra. Det fremheves at den skal holdes fra et sentralt sted i kirkerommet. NFG foreslo å endre den tradisjonelle, avsluttende lovprisning av treenigheten etter prekenen til formuleringen: «som var, er og være skal». Kirkerådet opprettholdt imidlertid dagens formulering, men sløyfer «og» foran «er». Avslutningen av leddet blir derved: «som var, er og blir ...». Begrunnelse for dette er at denne formuleringer er innarbeidet og oppfattes som et bedre språk. Dessuten foreslås det at lovprisningen avsluttes med et Amen.

Det er også innført et annet alternativ til lovprisningen av den treenige Gud («Lovet være Gud, vår skaper, frigjører og livgiver. Amen») i tråd med det fjerde alternativet i ledd 3: Hilsen.

4d: Vi er enige i dette.

4 f: Ledd 15 Salme

Her presiseres det - sterkere enn i 2011-ordningen - at det kan synges en salme etter prekenen.

4f: Dette gir vi vår tilslutning til.

4 i: Ledd 17 Forbønn for kirken og verden

I det omfattende vedlegget med veiledning og bønner til forbønnsdelen, er det nå r vist til Norsk Salmebok (N13), som ikke forelå da 2011-ordningen ble vedtatt. Det er også lagt til en ny, formulert bønn (Forbønn 5).

Det er foreslått en viktig endring i rubrikkene om bønnevandring hvor det presiseres at bønnevandring er en del av *forbønnen*, og altså ikke en del av nattverddelen, slik det ble gitt anledning til i 2011-ordningen. Bønnevandringen skal også avsluttes med en

felles bønn før nattverdliturgien starter. Dette betyr at en ikke skal legge opp til å kombinere bønnevandringen med nattverdliturgien. At enkeltpersoner velger å tenne lys, meditere og be mens nattverdutdelingen pågår, er en annen sak. Ettersom takkofferet nå foreslås å inngå som en del av nattverdliturgien, er det behov for følgende rubrikk: «Dersom det ikke feires nattverd i gudstjenesten, samles takkofferet inn her.»

4i: Dette er vi helt enige i.

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

4: Vi er uenige til en del av punkt 12: «Evangelielesningen innledes med hallelujaomkved (se N13 977).» Denne setningen begrenser bruken av hallelujaomkved til kun å gjelde de 7 variantene som står i N13. Dette mener vi er et for lite utvalg.

Vi er uenige i at følgende punkt skal utgå etter preken: «*Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, en kort salme eller meditativ musikk.*»

Når trosbekjennelsen kommer rett etter prekenen, uten noen form for overgang eller opphold, oppleves den som et direkte tilsvarende til prekenen; en slags bekreftelse. Dette vil for noen menighetsmedlemmer av ulike årsaker føles uriktig, især hvis man er uenig i momenter i prekenen som har blitt holdt. Ved å ha f.eks. en musikalsk overgang fra preken til trosbekjennelsen lager man et lite pusterom som gjør at alle igjen kan samles i en trosbekjennelse etterpå. Vi ser at det står under punkt 15 at salmen kan synges før trosbekjennelsen, noe vi også er helt enige i.

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken?

5a: Vi har mer stående nattverd med intinksjon enn vi hadde før. Dette fører til at flere kommer til nattverd enn tidligere. Vi praktiserer også knelende nattverd som før. Vi kunne godt brukt stående nattverd med særkalk oftere. Nattverden er et festmåltid der vi både spiser og drikker. Det får vi ikke fullt del i ved intinksjon.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

5b: Vi gir vår tilslutning til at man holder på bruk av formen [din] i sanctus.

Erfaringen vår tilsier at bruken av ordet kropp er godt innarbeidet. Siden nattverdliturgien fortsatt opererer både med ordene kropp og legeme om hverandre, ønsker vi at legeme – formen fortsatt kan være valgfri. Vi synes det er viktig å også ha respekt overfor de som ikke har et like problemfritt forhold til ordet kropp i denne sammenheng.

Kalk eller beger? Vi er uenige med nemnd for gudstjenesteliv og Kirkerådets høringsforslag på dette punktet. Kalk er fortsatt det navnet vi ønsker å bruke om kalken, både hovedkalk og særkalkene. Navnetradisjoner bør kunne leve videre i en fagsammenheng selv om den folkelige assosiasjonen svekkes over tid. Vi kaller fortsatt delen av kirkerommet der alteret står for koret, selv om det generelt ikke er noe kor der ennå. Vi lærer skolebarn og

barnehagebarn på kirkebesøk at det presten har hengende rundt halsen kalles en stola, selv om nemnd for gudstjenestelivs logikk her vil tilsi at vi kalte det et presteskjerf.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

5c: Ja.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringforslaget?

5e: Nei.

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

7: Vi ønsker følgende utsendelsesord lagt til som valgfri mulighet: «Gå i fred, og hvil i Guds nåde.»

Hvis ikke dette kan tas med i justeringen, ønsker vi at muligheten til å formulere utsendelsesord lokalt opprettholdes som før.